

historisch
genootschap
wormer

torenklanken

nieuwsbrief nummer 2 - juni 2006

Woord vooraf

 Jan Blokker, voorzitter

Was het eerste nummer van onze nieuwsbrief een zware opgave, de tweede keer zal dat niet veel anders zijn. De verschijningsdatum zou omstreeks 14 juni zijn, precies een half jaar na onze oprichtingsvergadering in de raadszaal van het gemeentehuis. Sinds die tijd vergadert het bestuur vrijwel elke twee weken. Tot voor kort vonden wij een gastvrij onderkomen in een van de vergaderzalen van het gemeentehuis, maar de laatste tijd mogen we vergaderen in het gebouw "Mercurius" aan de Zaanoever, waarin onder andere het Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland is gevestigd. We prijzen ons gelukkig, dat we nu in zo'n prachtig historisch gebouw kunnen samenkomen. Dit eerste half jaar is een drukke tijd geweest, maar intussen zijn we gegroeid naar zo'n 140 leden. We gaan ons uiterste best doen om het die leden naar de zin te maken!

De Dorpsstraat omstreeks 1900 op de plaats waar de Karnsloot in de wegsloot uitmondde, dat is ter hoogte van de voormalige dokterspraktijk van dokter Berkel (Dorpsstraat 309).

Gerrit Saggerijn krijgt zijn zin!

 Jan Blokker

In een voorloper van *Aktief*, het *Wormer en Jisper Advertentieblad*, werden gedurende een half jaar, van oktober 1938 tot april 1939, stukjes geschreven onder de schuilnaam *Gerrit Saggerijn*. Die verhaaltjes werden opgedist in sappig Wormers.

Het was vlak voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog en het was ook voor het gemeentebestuur niet gemakkelijk om de eindjes aan elkaar te knopen, getuige onderstaande ontboezemingen van Gerrit in de uitgave van 15 september 1938.

Dat wordt temenste weer es een blijd vooruitzicht nee die raasbesluite om de belastinge te verhoge. We kenne wel een paar bezienswaardighedes gebruike om et verkeer te trekke. Want alles wet we 'e had zouwe kenne hewwe, is vort. We benne in Worremer nàg groos op die 140 beskuisbakkerije, die er vroeger 'eweest moete weze, op een Letijnse hogeschool en een rechthuis en een zoodje moles, weervan de leste nou nag staat te verrotte en weer de vereniging voor vreemdelingeverkeer en de Zaanse pers d'r eige gien pijn in d'r buik om make, want hij staat an deuze kant van de Zaan.

(Alles wet in deuze kant is mag allien meedoen as er wet te dokke valt. Voor 't lessie kenne we doodvalle). En onze beroemde beskuistoren, deer hewwe deuze ginnerasies ok al gien weet meer van.

Dus lete we d'r toch vooral voor zorregge, dat we wet aars krije om over op te skeppe, maar wet we den kenne lete zien ok.

De groetenis van GERRIT.

De gemeenteraad van Wormer heeft onlangs, op 23 mei 2006, Gerrit alsnog zijn zin gegeven. Als het aan de raad ligt, zal de beskuistoren worden herbouwd. De *Woningstichting Wormer* en de *Stichting Beskuistoren* gaan dit idee van burgemeester *Peter Tange* uitvoeren.

Er zijn inmiddels al heel wat replica's van de toren gemaakt. Op de foto hiernaast ziet u een stukje nauwkeurige huisvlijt van de heer *Leo den Engelse* uit De Rijp, die ooit was begonnen aan een echt schaalmodel. Helaas ontbrak hem later de tijd om het werk af te maken.

Nu komt er een toren op ware grootte en krijgt Wormer er een trekpleister bij, waar volgens Gerrit de toeristen in groten getale op af zullen komen.

Ik heb geen enkel idee, wie er achter de schuilnaam *Gerrit Saggerijn* zat. Als één van de lezers een vermoeden heeft, zou ik dat graag vernemen.

Overigens staan alle door Gerrit geschreven stukjes op de website van *de Wormerlander* onder Wormer. Degeenen onder u, die over een computer met internet beschikken, kunnen ze daar lezen.

De nieuwe kerk in miniatuur ... en gerestaureerd

 Lydy Smit

De Nieuwe Kerk, een oude naam in ere hersteld. De meeste inwoners van Wormer zullen de kerk aan de Kerkstraat achter het 'Mooriaanshoofd' kennen als de Nederlands Hervormde Kerk. Bij de vorming van de Protestantse Kerk Nederland is gekozen voor de naam 'Nieuwe Kerk'. Dit is de oorspronkelijke benaming die er in 1809 aan werd gegeven, omdat het godshuis op de plaats van de Grote Oude Kerk is gebouwd. Op een gravure van A. Zeeman uit 1807 – kort voor de afbraak – is goed te zien dat het om een groot en indrukwekkend gebouw gaat. De hoge spits ontbreekt. Deze is in 1661 ingestort en niet herbouwd.

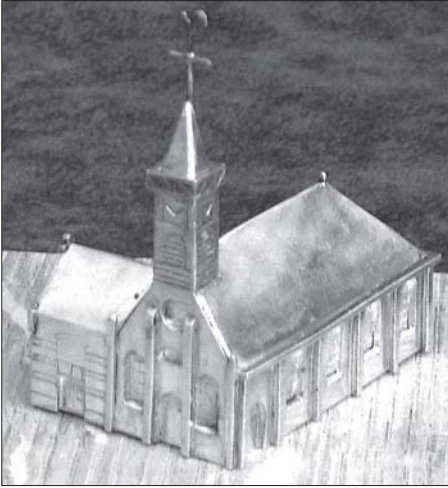
Bij werkzaamheden in 1950 voor de uitbreiding van de begraafplaats zijn o.a. delen van de fundering aan de noordzijde blootgelegd, waaruit kan worden afgeleid dat de kerk ca. 60 meter lang en ca. 20 meter breed moet zijn geweest. Uit de verkregen gegevens kan worden geconcludeerd, dat de oppervlakte van de Oude Kerk ongeveer vijf maal de afmeting had van het huidige gebouw. En in de notulen van de Vroedschap uit 1774 wordt melding gemaakt van 632 grafruimten in de kerk. Deze Grote Kerk is waarschijnlijk in de eerste helft van de 15e eeuw gebouwd en in de loop van de eeuwen zijn meerdere veranderingen aangebracht. Dit is ook te zien op afbeeldingen, waarop verschillende bouwstijlen voorkomen. In 1730 werden ernstige gebreken vastgesteld. Verzakking door verrotte palen ten gevolge van verlaging van het polderpeil, de veenlaag en gebrek aan onderhoud waren hiervan de oorzaak. De bouwvalligheid was zo groot, dat begin 1800 werd besloten tot afbraak en de bouw van een Nieuwe (kleinere) Kerk mede door afname van de bevolking en teruglopend kerkbezoek. De bouw heeft ca. twee jaar geduurd: van 1807 tot 1809.

Het miniatuur

Deze Nieuwe Kerk is door Driek Hartman in miniatuur van zilver gemaakt voor een afscheid. De details zijn fraai weergegeven en het is geplaatst op een houten voetje waarop een plaatje met het jaartal 1809 is aangebracht. Het miniatuur is gemaakt volgens de 'verloren wasmethode'. Er wordt dan één origineel in zilver gemaakt. Van het origineel wordt een siliconenafdruk gemaakt; hierin wordt was gespoten, zodat er een kerkje in was ontstaat. Rondom dit kerkje van was is vloeibaar gips gegoten. Als het gips hard is, wordt dit verwarmd waardoor de was eruit loopt. De ontstane holte wordt volgegoten met vloeibaar zilver. Na het gieten is een verdere afwerking nodig om tot een mooi resultaat te komen.

Restauratie van de Nieuwe Kerk

Het samengaan van de Gereformeerde kerk de Nederlands Hervormde kerk als de Protestantse kerk vormde de aanleiding tot een grondige restauratie. Het was noodzakelijk onderhoud, maar er kwamen ook verbeteringen op het gebied van veiligheid, toegankelijkheid en sociale bruikbaarheid. Een

aannemer is gevraagd voor de meest ingrijpende bouwwerkzaamheden. Samen met een groep vrijwilligers heeft Driek Hartman veel werk in eigen beheer uitgevoerd.

Bij een bezoek aan de kerk geeft hij uitleg over de veranderingen.

“De meeste banken moesten worden verplaatst. Dit was nodig om over de verzakte grafzerken een zwevende hardhouten vloer aan te brengen. De profielen van de grafzerken waren erg ongelijk en dat leverde gevaar op voor de veelal oudere kerkbezoekers. De vloer is niet behandeld en in de loop van de tijd zal deze gaan vergrijzen waardoor hij goed zal passen in de sfeer van de kerk. Alle

banken vielen bij de verplaatsing uit elkaar omdat de verbindingen met de vloerconstructie waren aangetast door rot of ongedierte.

De banken zijn dan ook voorzien van een nieuwe basisconstructie waardoor het geheel weer stevig is geworden en alle authentieke eiken delen teruggeplaatst konden worden zonder het uiterlijk van de banken aan te tasten”.

Als we omhoog kijken zien we, dat het plafond opnieuw is geschilderd en er hangen ventilatoren met verwarmingselementen. Doordat ze in de kleur van het plafond zijn gespoten, vallen deze elementen nauwelijks op. De entree en andere houten onderdelen zijn ook aan de kleur van de kerk aangepast, zodat alles nu één geheel vormt.

Twee veranderingen zijn heel functioneel. Boven - links van het Flaesorgel dat uit 1865 dateert – is een kantooruimte en beneden links in de kerk is een deur gemaakt. Deze geeft toegang tot een vernieuwde consistorie met een kleine keuken. De deur dient ook als vluchtweg, waardoor er in de kerkzaal nu plaats is voor 200 in plaats van 50 mensen. “Deze ruimten wilden wij er graag bij hebben om de kerk ook voor sociale activiteiten te kunnen gebruiken, b.v. knutselmiddagen voor de kinderen en koffiedrinken met 55-plussers. Een belangrijke verbetering voor het benutten van de kerkruimte is het verplaatsbaar maken van het doophek, waardoor zangkoren voor in de kerk kunnen plaatsnemen. De preekstoel, het doophek, de banken en andere delen van het interieur zijn nog afkomstig uit de Oude Grote Kerk en zijn indertijd passend gemaakt voor de Nieuwe Kerk. Dit is o.a. te zien aan de preekstoel, die vroeger tegen een pilaar heeft gestaan. Evenals de herenbanken, die rond een pilaar gesitueerd waren”.

Het mooie houtsnijwerk - waarin ook het ‘Verbonden Hoofd’ is verwerkt – de koperen bewerkte bogen en bijbelstandaard, de kroonluchters, het oude scheepsmodel, het houten predikantenbord en de wijze waarop deze restauratie is verricht hebben er toe geleid dat de eigen sfeer van het interieur in de kerk behouden is gebleven.

Een grote foto

 Jan Blokker

Een grote foto in onze nieuwsbrief dit keer van de "Oostertil" uit de tijd dat de wegsloot nog niet gedempt was, dus van vóór 1948.

Helemaal links ziet u nog het pand, waarin Antoon Koelemeijer zijn kruidenierszaak had en even verder is nog juist zichtbaar de smederij van Willem de Vries.

En rechts natuurlijk de wegsloot, waarvoor in de crisistijd al plannen waren om hem te dempen, maar dat gebeurde pas meer dan tien jaar later.

Het was trouwens niet de laatste wegsloot in Wormer.

Die langs de Zandweg werd pas in 1965 gedempt.

School West: het begin

 Jaap Oud

Met het dreunen van de heipalen in het geheugen en de geluiden van de andere bouwmachines voor de nieuwe “School West” aan de Zandweg in de oren, is het interessant om eens na te gaan hoe de bouw van het nog maar kort geleden gesloopte gebouw uit 1920 tot stand gekomen is. Stukken bewaard in het Waterlands Archief in Purmerend met zijn geweldige schat aan gegevens liggen ten grondslag aan dit verhaal.

In het najaar van 1919 spreekt de Gemeenteraad van Wormer over de situatie aan de Gemeenteschool. Het blijkt dat de school wordt bevolkt door zo'n 250 leerlingen en dat die eigenlijk niet meer in het gebouw passen. Voor de goede orde moet opgemerkt worden, dat dan bedoeld wordt op de school tegenover de huidige Mariastraat, later bekend als School Oost en nog later als het gebouw waar de dienst Gemeentewerken in gehuisvest was. De plaats van die school was redelijk centraal, want bewesten van de Schansbrug was er nauwelijks bebouwing, het dorps hart lag in de buurt van de Hervormde en Katholieke kerk. Uitbreiding van de school kon niet; nog een ander gebouw, centraal in de gemeente was niet wenselijk omdat de groei van het dorp in het westen kwam te liggen. Dus werd gekozen voor een plek aan de Zandweg in de stukken genoemd als Wijk D nr 9.

Inspraak

Kennelijk was toen ook al een vorm van inspraak aan de orde, want kort na het genomen besluit van de raad kwam in één van de volgende vergaderingen een ingezonden brief van het personeel van de Gemeenteschool aan de orde. En die werd uitvoerig besproken. Het personeel gaf daarin aan dat een nieuw gebouw eigenlijk niet nodig was. Van de te verwachten 265 leerlingen zouden er dan 135 in de oude school blijven en in de nieuwe school zouden er dan maar 130 komen. En dat zouden per school veel te weinig leerlingen zijn. Het commentaar van de raadsvoorzitter was duidelijk en wellicht dodelijk: “De brief ziet aanstonds wel dertig jaar achteruit, echter maar één jaar vooruit”.

Uitwerkingsplannen

De raad gaf het college van B&W opdracht voor het uitwerken van de plannen voor een schoolgebouw aan de Zandweg, met 4 klaslokalen en een “lokaal voor vrije- en orde-oefeningen” een gymnastiekzaal dus, in onze latere begrippen. Ook diende er een bijbehorende woning voor het Hoofd der School gebouwd te worden. En uiteraard moest het schoolgebouw ook ingericht worden. De schoolbanken dienden gemaakt te worden volgens bijgaande tekeningen en bij de aanbesteding moest een exemplaar van elk van de twee soorten banken, een voor kleinere en een voor grotere kinderen getoond worden. Ook werd de levering van onder andere kachels aangegeven, van de aanwijsstokken en van de inktpotjes, die van koper dienden te zijn.

In het bestek werd alles duidelijk beschreven.

Opmerkelijk was dat ter vaststelling van het officiële karakter van het document op elke pagina een waardezegel van 50 cent werd geplakt.

Het raadslid Koster was niet zo

blij met al die plannen. Hij was pessimistisch over de economische ontwikkelingen in het dorp zo vlak na de oorlog (1914-1918), een oorlog die inderdaad in sommige delen van het land economische misère bracht. Hij voorzag dat de industrie verplaatst zou worden en dat de bevolkingsaantallen zouden verminderen. Hij stelde een half jaar uitstel van besluitvorming voor. De Raad was echter niet gevoelig voor zijn argumenten.

In de raadsvergadering van 30 januari 1919 presenteerden de Gebroeders Gorter uit Wormerveer de plannen aan de raad en die werden daar aanvaard. Er moest echter in die vergadering ook een besluit worden genomen over de aanschaf van de bouwgrond voor de school. Van J. Schoenmaker werd een deel van zijn weiland van 70 x 40 m gekocht voor *f* 2,50 per m².

Financiële perikelen

Daarna was het voor sommigen te lang stil, want in de raadsvergadering van 2 september 1919 werd een adres van de afdeling Wormer van de S.D.A.P. behandeld over het gebrek aan voortgang bij de bouw van de school. Het grote probleem echter om verder te gaan was het gebrek aan geld. Pas in december 1919 kwam er een toezegging vanuit het Rijk voor een bedrag van *f* 70.000. De begroting was echter beduidend hoger. De heer Kramer vond dit in de gemeenteraad een probleem. Hij vroeg zich af of de bouw van deze openbare school bovendien nog wel nodig was in verband met de plannen die er waren voor de stichting van een christelijke school.

Op 25 juni 1920 was dan toch de aanbesteding. In totaal waren er voor de drie objecten 21 inschrijvingen. De laagste inschrijvers voor de school waren Willem en Arend Houter uit Zaandam/Venhuizen met een bedrag van *f* 121.000. Voor de schoolwoning was de laagste inschrijver Meindert Busch Mzn uit Oost-Knollendam met *f* 22.300 en de Gebrs. Roelofs tekenden in voor het meubilair met een laagste bedrag van *f* 9.699. Opmerkelijk is dat op het inschrijvingsdocument de namen van twee borgen vermeld dienden te worden. Voor Busch waren dat: Jb Stam en C. Molenaar.

De aannemers waren bekend en de bouw kon beginnen. Maar financieel was alles nog niet rond. Het Rijk kwam niet met de toegezegde *f* 70.000 over de brug! Vandaar dat in de gemeenteraadsvergadering van 14 oktober 1920 besloten werd tot het aangaan van een geldlening van *f* 152.799 tegen een rente van 7%. Gezien in het licht van de financiële mogelijkheden van de gemeente was dat geen kinderachtig bedrag. In de jaarrekening over 1919 stond er een totaal bedrag aan ontvangsten van *f* 537.083 tegenover *f* 671.993 aan uitgaven.

Nieuw schoolhoofd

Ook werd in die vergadering het hoofd van de nieuwe school benoemd. Het College had de heer Hinterwerp op nummer één gezet van de voordracht, maar de raad koos met vijf stemmen voor de heer G. Heino. (Gerrit Jan Albert geboren in 1894 in Almelo). Op zijn benoemingsakte verklaart de secretaris later dat “de benoemde een bezoldiging zal genieten van niet meer dan *f* 1.000 per jaar”. Ook werd medegedeeld dat de school op 1 april 1921 geopend zou worden. Later zou die opening bepaald worden op 1 juni. Helemaal gladjes op financieel gebied liep alles echter nog niet. Want op 29 juni 1921 werd de gemeenteraad in een spoedeisende vergadering bijeen geroepen. De aannemers dreigden met sluiting van de school, omdat een deel van de laatste termijnen nog niet betaald kon worden door de Gemeente. Toen deze klip echter ook omzeild bleek te kunnen worden, kon School West beginnen aan een lang en glorieus bestaan.

Tijd om te betalen!

 Jan Blokker

In de loop van april is het onze penningmeester Bert Vreeswijk gelukt om een bankrekening te openen en konden we een begin maken met de inning van de contributies. Sommigen van u vroegen zich al af wanneer dat nou eindelijk eens zou gaan gebeuren!

Nou, het is zover. Begin mei hebben we al onze leden - en dat zijn er inmiddels zo'n 140 - een betalingsverzoek gestuurd met daarbij de vraag een machtigingsformulier in te vullen.

Om de contributie zo laag mogelijk te houden, hebben we u gevraagd akkoord te gaan met een automatische incasso. Vult u dus als het even kan het machtigingsformulier in en stuurt u ons dat toe of bezorgt u het ons.

Als u echt geen gebruik wilt maken van een machtiging, maakt u dan zelf de contributie van € 15,- over op bankrekening 1145.40.179 ten name van het Historisch Genootschap Wormer.

Het zou jammer zijn als we van het bescheiden contributiebedrag alweer een deel kwijt zouden zijn aan administratie- en extra portokosten, nog afgezien van de tijd die we er in moeten steken.

Helpt u ons uw contributie zo gemakkelijk en snel mogelijk te innen.

Wij zullen het zo goed mogelijk besteden. En dank u voor uw medewerking!

Herinneringen aan Torenerf

 Joke van der Stok & Lydy Smit

In nog geen 50 jaar heeft 'Torenerf' een ware metamorfose ondergaan. Van het oude gebouw is nog maar heel weinig over. Het is gerenoveerd eind jaren '70, er zijn grotere kamers gemaakt, die voldoen aan de eisen van deze tijd, nieuwe vleugels gebouwd en er is een atrium met appartementen/inleunwoningen bijgekomen. Bij de nieuwbouw naast Torenerf, die kort geleden is opgeleverd zijn een aantal zorgwoningen gebouwd waarvan de bewoners gebruik kunnen maken van de diensten van Torenerf. In februari 2006 heeft de huidige directeur, Hans Koster, de bewoners verteld over weer nieuwe bouwplannen.

De heer Brands is weliswaar niet direct betrokken geweest bij de oprichting van Torenerf, maar heeft wel een lange historie meegemaakt; eerst als bestuurder en later als directeur. "Ik herinner mij Dirk Wakker als één van de oprichters van Torenerf. Hij was eigenaar van de houtmeelfabriek in de Engewormer en vond mede dat het dorp een eigen bejaardenhuis moest hebben. De overlevering vertelt dat de eerste oprichters hebben geprobeerd uit alle zuilen een afgevaardigde te krijgen voor het eerste stichtingsbestuur. Wakker is gevraagd als protestant. Het moest dus een algemeen bejaardenhuis worden. Met de oprichting van de stichting heeft burgemeester Loggers ook veel bemoeienis gehad. Loggers is pas later tot het bestuur toegetreden, als afgevaardigde van B&W, maar daarvoor had hij al veel werk verricht."

Trieste zaak

Directe aanleiding was de noodzaak dat voor een echtpaar uit Wormer dringend een plaats gezocht moest worden in een bejaardentehuis. Alleen in tehuizen boven Alkmaar kon makkelijk een plek gevonden worden. Dirk Ofman, directeur Sociale Zaken, en Piet Bloem van het Ziekenfonds vonden dit zo'n trieste zaak, dat zij van mening waren dat er nu eindelijk een eigen

bejaardenhuis moest komen voor de inwoners van Wormer. Al eerder was een commissie gevormd om dit te onderzoeken, maar zonder resultaat. Op 12 oktober 1945 ging een nieuwe commissie aan de slag bestaande

uit: J.A. Allan, P.G. Bloem, H. Floore, C. Floris, W. Hartog, C. Jongens, C. Koster, D. Ofman, W. Oortwijn, J.W. Siebeling en D. Wakker. Zoals gezegd moest het een tehuis worden voor alle gezindten. Er werden gesprekken gevoerd met het Gemeentebestuur en de plek om te bouwen werd het land van D. Reijne.

Pas in december 1957 kon Piet Bloem de eerste paal slaan en niet lang daarna legde Dirk Ofman de eerste steen. De 60 bewoners konden in april 1959 hun kamer betrekken; acht echtparen en vierenveertig alleenstaanden. Er waren ruim dertien jaar verstreken, maar 'het Pensionshuis' in Wormer stond er.

Een actief man

De heer Brands was werkzaam bij Cornelis Aten, assurantie- en makelaarskantoor. Hij had daarnaast een bestuursfunctie bij het ziekenfonds en was secretaris van het Witte Kruis (waarin ook meester Kamp en meester van de Kapelle zaten), toen al een actief man dus. Hij werd benaderd en trad toe tot het bestuur van de stichting. Hij is secretaris en - na het vertrek van Piet Bloem - voorzitter van het bestuur geweest, voordat hij directeur van Torenerf werd: "In die tijd was het voor de makelaardij een slappe tijd. Klaas Roorda stelde voor dat ik wel tijdelijk en parttime de directeursfunctie kon vervullen en besprak dat met Aten. Zo zat ik halve dagen op het kantoor van Cornelis Aten en moest dan in een halve dag nog veel werk verzetten in Torenerf. Het bleek al snel dat dat niet mogelijk was. Na toch een hoop gedoe, ben ik uiteindelijk overgehaald om over te stappen en volledig directeur te worden van het bejaardenhuis. Op 1 april 1983 ben ik dat officieel geworden en ik heb dat 10 jaar lang met plezier gedaan."

“In de tijd dat ik directeur ben geworden kwamen ook de eerste protestantse ouderen naar Torenerf. Hoewel vanaf de oprichting was geprobeerd om alle gezindten te verenigen in één bejaardenhuis, gingen zij tot die tijd toch de brug over naar de Amandelbloesem. Vanaf dat ik directeur was, kwamen de protestanten ook. Nel Klos zei toen tegen me dat de mensen mopperden omdat er plotseling zo veel christelijken kwamen.”

Het was een hele andere tijd dan nu. De ouderen die nu in het bejaardenhuis komen, hebben een indicatie en kunnen niet meer zelfstandig wonen. “Realiseer je dat de mensen die in die tijd naar het bejaardenhuis gingen, nog behoorlijk goed waren. Veel mensen schreven zich alvast in en dan konden ze op hun 65e naar Torenerf. Maar de wachtlijst werd te lang en er werd geklaagd, dat de mensen die het echt nodig hadden zo geen plek konden krijgen. Toen is er een opnamecommissie gekomen om te selecteren. In die tijd was het nog mogelijk om voor de bewoners gezellige avonden te organiseren. Dat deden mijn vrouw en ik minimaal één keer per week. Er werden ook uitstapjes gemaakt met een bus naar een bejaardenhuis in Rotterdam bijvoorbeeld. Geert Steijnman, de kok die ruim 10 jaar in Torenerf heeft gewerkt, was dan chauffeur. Het was erg gezellig, ook met de ongeveer 50 medewerkers. Er was een Personeelsvereniging die veel gezellige activiteiten verzorgde. En er was een toneelgroep 'De Rommelpot' die elk jaar een voorstelling gaf. Vanaf september werd dan volop geoefend voor de grote avond in december waar iedereen naar uitkeek.”

“Oorspronkelijk was op elke vleugel een eigen keukentje, men was immers nog redelijk zelfstandig. De kamers hadden geen eigen sanitair, dat moest gedeeld worden met de anderen op de gang. Op een gegeven moment is besloten, dat elke kamer eigen sanitair moest hebben. Om een keuze te maken welke toiletpot er zou moeten komen, heeft Meijns een proefopstelling van diverse closetpotten gemaakt, zodat de bewoners konden testen en kiezen. Eén van de mannelijke inwoners vond het maar onzin dat iedere kamer een eigen wc kreeg, want ze hadden toch ook altijd met grote gezinnen van 10, 12 mensen buiten naar het gerief moeten gaan. Hier was het een weelde om op een verwarmd toilet te kunnen gaan, ook al moest je die weer delen met 10 anderen.”

Uitbreidingen

Aanvankelijk werd alleen het voorste deel aan de Prins van Oranjestraat gebouwd. Er was een mannenzaal met een biljart aan de linkerkant van de ingang en aan de rechterkant was er een vrouwenzaal, waar de vrouwen gezellig met elkaar een kop koffie konden drinken. De eerste uitbreiding betrof een tweede, gelijk deel daarachter met een eetzaal en keuken er tussen. De volgende uitbreiding aan de zuidkant waren de flatjes aan de Kokerstraat, Ventjagerslaan en Prins van Oranjestraat. “Er stond ook nog een aula, een nogal naargeestig gebouw. Later is deze aula nog een tijdje gebruikt als atelier voor de beeldhouwer Graas. Uiteindelijk is besloten de aula af te breken voor de laatste uitbreiding.” Het oude Torenerf is dus niet meer te herkennen in het nieuwe gebouw dat er nu staat.

Schenkeningen

 Lydy Smit & Jan Blokker

Van diverse kanten ontvingen wij weer allerlei historisch materiaal. Van J. Hillergers een aandeel Renate Leonardt; van de heer Westra een beschrijving van de oude kerk en negatieven van foto's van de fundamenteën; van de heer Bolleman krantenknipsels en fotokopieën; van Jelle van der Weide zijn werkstuk over de Vermaning; van de heer Haag een boek over 'De Hoop' in Diemen; van Wim Wezel kopieën van tekeningen van Klinkenberg; van het Gemeentearchief Zaanstad een inventaris van het archief van de gemeente Westzaan; van de Historische Vereniging Wormerveer foto's, Wormer betreffende.

Alle gulle gevers natuurlijk weer hartelijk dank!

Agenda

 Jan Blokker

zaterdag 9 september 2006:

Presentatie van het Historisch Genootschap Wormer in de Nieuwe Kerk aan de Kerkstraat (Monumentendag).

dinsdag 10 oktober 2006:

Lezing met lichtbeelden en Jan Vink in "De Wijngaard", Dorpsstraat 134a.

donderdag 16 november 2006:

Jaarvergadering en lezing over de Bartelsluis in basisschool "Wormer Wieken", De Balk 2A/2B

Colofon

Torenklanken is een kwartaaluitgave van het Historisch Genootschap Wormer

Redactie Torenklanken:

Ton Leegwater

Jaap Oud

Lydy Smit

Joke van der Stok

Historisch Genootschap Wormer

opgericht 14 december 2005

KvK-nummer 34242956

Rabobank 1145.40.179

p/a Merckenrif 185, 1531 MP Wormer

telefoon (075) 642 3798

e-mail: info@genootschapwormer.nl

website: www.genootschapwormer.nl

Bestuur:

Jan Blokker, voorzitter

Lydy Smit, secretaris

Bert Vreeswijk, penningmeester

Frank Tjeertes

Nico Koelemeijer